

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Romeinen 8:26, 27

(2)

De dichter van Ps. 73 „zag met nijdige ogen aan, hoe dwazen hier op rozen gaan en hoe goddelozen in hun gangen al veeltijds rust en vree erlangen”, maar, zegt hij, „mijn voeten waren, in mijn leed, schier uitgeweken en mijn treen van 't spoor der godsvrucht afgegleen”. En dat ondanks dat zijn ziel het weet: „hoe donker ooit Gods weg moog wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezen”. Neem Petrus, die zich door den Here Jezus hoort zeggen: „Ik zeg u (Petrus: toen gij jonger waart omgordet gij uzelf en gij gingt, waar gij wildet, maar wanneer gij eenmaal oud wordt, zult gij uw handen uitstrekken en een ander zal u omgorden en u brengen, waar gij niet wilt” (Joh. 2: 1 18) Dacht u, dat Petrus op zijn oude dag Hoera! riep, toen de woorden van zijn Heiland in vervulling begonnen te gaan? O zeker, diezelfde Petrus schrijft later aan „de vreemdelingen in de verstrooiing”, aan de kerk in de verdrukking: „verheugt u daarin (in de erfenis van de hemelen), ook al wordt gij thans indien het moet zijn, voor korte tijd door allerlei verzoeken bedroefd...” (1 Petrus 1: 6), maar dat laatste — bedroefd — telt toch wel degelijk mee.

Het verdriet wordt niet geëlimineerd, opgeheven door het geloof in de heerlijkheid die over ons geopenbaard zal worden.

—o—

Jazeker — wij weten dat God hier niet buiten staat, buiten ons verdriet. Dat ontkent Paulus ook niet: wij weten nu dat God alle dingen doet medewerken ten goede, hun die Hem liefhebben (vs 28). En „als wij gedoopt worden in den naam des Vaders, zo bezegelt

ons God de Vader, dat Hij... van alle goed ons verzorgen en alle kwaad van ons weren, of ten onzen beste keren wil”. (doopsformulier)

Maar dat is niet het eerste wat Paulus schrijft, als hij het heeft over het lijden van Gods „lieve kinderen en erfgenamen”, maar zo ongeveer het laatste.

En wij moeten maar niet proberen, voor onszelf of voor onze naaste, die volgorde om te keren. Paulus, naar de wijsheid die hem van God gegeven was, was wijs en voorzichtig genoeg, om deze orde te volgen.

En is dat in het mensenleven vaak ook niet het laatste dat wij tenslotte, aan het einde gekomen, van harte leren belijden: ja, God deed alle dingen — ook het leed — voor mij medewerken ten goede? Maar voor het zover is, hebben wij al heel wat afgezucht en zijn er heel wat tranen gevallen: en ook wij, die den Geest als eerste hebben ontvangen, *zuchten* bij onszelf... vs 23.

Natuurlijk, daar is ook de christelijke hoop: wij dragen het leed niet „zoals de andere mensen, die geen hoop hebben”, 1 Thess. 4: 13. Maar die hoop werkt niet als aspirine en het is ook geen morphine-spuutje.

De christelijke hoop is eerder een hopen „op hoop tegen hoop”. En midden in de vertwijfeling dienen we ons steeds te herinneren wat Paulus er bij schrijft, dat wij de verlossing moeten verwachten *met volharding*, vs 25.

Maar dan is er ook nog iets anders waarover Paulus gaat spreken als hij het heeft over het leed van Gods kinderen: het gebed, ons bidden, ons spreken met God over het lijden dat ons heeft getroffen. En wat schrijft Paulus het nu ráák. Hij doet helemaal niet, alsof het gebed in alle nood de eenvoudigste zaak ter wereld is; alsof het het probate middel is tegen- en de oplossing kant-en-klaar voor alle lijden: de on-

middelrijke verlichting en bevrijding en verlossing van alle ellende eens christenmensen. Hij observeert veel scherper: wij weten niet (eens) wat wij bidden moeten gelijk het behoort:

„In de nood van dit leven weten we dikwijls nauwelijks, wat we vragen zullen.

In het algemeen weten de gelovigen wel, dat ze zullen vragen om de komst van Christus en de volkomen zaligheid die hun beloofd is, om vergeving van zonden, het dagelijkse brood enz. Maar in bijzondere omstandigheden en noden staat het hun vaak niet klaar voor de geest, wat ze eigenlijk begeren moeten en mogen”.

(H. J. Jager)

—o—

Zo is het toch? Wij zitten als kinderen Gods met het probleem van ons lijden.

Wij zitten ermee, zelfs en juist in ons gebed. Wat moeten wij er mee aan?

Moeten wij de HERE vragen het lijden van ons weg te nemen? Mogen wij dat? Als het leed er is om de beproefing van ons geloof bijv., van den HERE gezonden, mogen wij dan bidden: weer steeds alle smart? Of: heilig alle smart?

Kunnen wij de weelde van de voorspoed wel dragen, is ons geloof daar sterk genoeg voor? Of was het juist andersom: vond de HERE het hoog nodig ons voor een tijd te beproeven?

Nood leert bidden, zegt men. Misschien wel. Maar 't is dan toch wel heel moeilijk om te weten wat wij bidden moeten, gelijk het behoort, d.w.z. zó dat ons gebed den HERE behaagt. Want in de nood, ook van het gebed, vermenigvuldigen zich de gedachten, en wordt het duister en verward in onze ziel.

De HERE verhoort toch ons gebed? Waarom doet Hij dan niets? Zou Hij ons wel horen? En moeten wij Hem nog langer bidden en smeken? Of zou Hij vinden dat wij nu eindelijk eens moesten ophouden met zeuren? Maar is het zeuren als wij van den HERE

vragen om herstel bijv.? Om te mogen blijven leven? En mogen wij wel vragen om bewaard te blijven voor de gevolgen van onze zonden bijv.? Is dat niet erg goedkoop? Zou de HERE dat niet goedkoop en laf vinden?

De gedachten vermenigvuldigen zich. En we weten niet te bidden gelijk het behoort. We weten het op het laatst niet meer. We pakken het nu eens zó aan en dan weer zus. Maar we komen er niet uit. We weten niet wat we er mee aan moeten. En dat is nu onze „zwakheid”, onze verlegenheid: we zitten er mee en komen er niet uit. Het lijden is ons te groot. Het torent boven ons uit. Het is „geweldig over ons”. Er zitten te veel kanten aan. Het brengt te veel problemen met zich mee. We kunnen het allemaal niet bedenken en overzien, en komen er niet mee klaar. Het wordt ons op het laatst zwart voor de ogen. We wankelen. Zelfs in ons gebed. Wij zijn te klein ervoor, te zwak.

(Volgende week het slot)

IN DIT NUMMER

Pagina 349

Ds E. R. Postma,
Romeinen 8: 26, 27

Pagina 350

Ds J. Vonkeman,
Gereformeerde Oecumenische Synode - Kaapstad 1976 (2)

Pagina 351

M. Coenraads,
Dan is je ruitje beslagen (3)

Pagina 352

D. W. L. Milo,
Waswater en zoDr J. Meulink,
Na het abortus-debat

Pagina 354

Ds G. Janssen,
Ambt en gemeente

J. VONKEMAN — RICHMOND, ZUID-AFRIKA

Gereformeerde Oecumenische Synode - Kaapstad 1976 (2)

Dubbel lidmaatschap

Wie de agenda had gelezen, had er zich al van kunnen overtuigen dat de GOS zich met de zelfde materie zou moeten bezighouden die al op voorgaande vergaderingen uitvoerig besproken was geweest, namelijk de zaak van het dubbele lidmaatschap. Dat betekent de vraag of een kerk aangesloten kan zijn bij de Wereldraad van Kerken en tegelijkertijd bij de GOS. Meer dan eens was het advies al geweest: dat kan niet, het past niet bij onze Gereformeerde overtuiging om bij de Wereldraad aangesloten te zijn. Dat was duidelijk uitgesproken ten overstaan van de Gereformeerde Kerken-Synodaal van Nederland die sinds 1971 daarbij zijn aangesloten en tegelijk lidkerk zijn bij de GOS. Behalve deze kerken die ik nu maar aanduid — zo als ter synode gedaan werd — als GKN, zijn er nog een paar Indonesische kerken die via hun Nationale Raden bij de Wereldraad zijn aangesloten. Het agenda bevatte brieven van de Chr. Geref. Kerken in Nederland, de Reformed Presbyterian Church van Ierland, de Evangelical Presbyterian Kerk van Ierland, de Reformed Churches van Nieuw Zeeland welke hun banden al gedeeltelijk met de GKN verbroken hadden, zoals die Gereformeerde Kerk in S.A. ook al gedaan had, en van de Presbyteriaanse Kerk van Oost-Australië, die allemaal op de één of andere manier hun verontrusting uitspraken over de ontwikkeling in de GKN in het algemeen maar ook in het bijzonder over het dubbele lidmaatschap. De al genoemde kerk van Australië vroeg zelfs de GOS zover te gaan om de GKN op staande voet buiten te sluiten.

Fel en lang is er gediscussieerd. Het was opvallend dat de meeste kerken van westerse oorsprong veel feller tegen het dubbele lidmaatschap te velde trokken dan de zwarte kerken die pragmatischer ingesteld, wel allerlei gevaren signaleerden maar niet van onverzoenbaarheid willen weten. Niet analytisch denkend als het Westen, maar synthetisch en pragmatisch vinden vele zwarte broeders dat er welkome hulp te verkrijgen is van de Wereldraad. Uit Gereformeerde schoot geboren wordt wel aan gevoeld dat er leerstellig heel wat mis is en er gevaren dreigen, maar zover gaan als absolute onverzoenbaarheid

Kerkelijk Leven

wil men niet graag. Daarbij zullen we niet mogen vergeten dat het juist de Wereldraad-kerken zijn die gaarne paraderen als de vrienden van de arme wereld en de bevrijders van de verdrukten. We mogen hier met misleiding te doen hebben, maar ik heb al, ook buiten deze GOS, ondervonden hoe deze opstelling indruk maakt. Het zou goed zijn wanneer onze kerken in Nederland zich realiseerden, dat bij het aangaan van oecumenische contacten op voor ons vreemde denkcategorieën wordt gestuit.

Ik geloof te mogen zeggen dat de GKN er dank zij de zwarte kerken gemakkelijk zijn afgekomen.

Weliswaar was het besluit puntiger en scherper dan dat van de vorige GOS; het woord 'inconsistent' dat 'onverenigbaar' betekent, wordt gebruikt voor het dubbele lidmaatschap maar het is nu wat afgezwakt met een nadere verklaring. Bij herhaling zeiden de afgevaardigden van de GKN: U moet ons met uw scherpe resoluties niet heensturen, waarop geantwoord werd: niemand spreekt van wegsturen maar U vat een besluit dat het dubbele lidmaatschap uitsluit, vanzelf op als een afscheid aan ons omdat het niet bij U opkomt met de Wereldraad te breken. Uw hart ligt in de Wereldraad, niet hier bij ons. Ik laat hieronder het voornaamste deel van het besluit volgen: „De Synode herbevestigt het advies door elke vergadering van de GOS van 1953 af gegeven aan ledenkerken om niet bij de Wereldraad aan te sluiten, en verklaart nu in overeenstemming met het advies dat lidmaatschap van de Wereldraad onverenigbaar is met lidmaatschap van de GOS”. Hierna volgt een lange zin die verduidelijkt dat het woord 'onverenigbaar' geen onmiddellijke onverzoenbaarheid inhoudt. Dan wordt het Interim Comité nog opgedragen om tijdig met de GKN contact op te nemen te dezer zake. Tenslotte wordt de GKN opgeroepen het dubbele lidmaatschap in heroverweging te nemen, en hierover aan de volgende vergadering te rapporteren.

Pastorale notities

Wijsheid is een groot bezit

Het bezit van wijsheid is een grote gave. Wijsheid is nog wat anders dan kennis. Iemand die veel gestudeerd heeft en over grote kennis beschikt, is zonder meer nog niet wijs. Er zijn voorbeelden te over, ook in het kerkelijk leven, van kundige en knappe mensen, die door hun ondoordacht geschrijf, hun ontactisch reageren, door hun onverstandige raadgevingen of hun ontijdig ingrijpen, het gemeenschapsleven kwade diensten hebben bewezen. Niet iedere theoloog, met erkende wetenschappelijke gaven gesierd, is voor kerkelijk prae-adviseur in de wieg gelegd.

Om wijs te zijn, moet men de dingen zien en beoordelen, zoals de Here wil dat men ze zien en beoordelen zal, en ook een vaste weg volgen om tot het door God gewilde doel te geraken.

Een wijs mens verstaat de kunst om een goed woord ter rechter tijd te spreken. Hij ziet de verhoudingen. Hij onderkent de mogelijkheden. Hij zal in de kerk zijn broeder of zuster wel met beslistheid, maar toch met vriendelijkheid en zachtmoedigheid tegen treden. Hij laat zich niet verleiden tot twistige samensprekingen. Hij drijft zijn eigen standpunt en

mening niet door. Hij is bereid de minste te willen zijn. In het kort: hij zal zich gedragen naar uitwijzen van het Evangelie. Daarbij tracht hij in praktijk te brengen wat Jakobus in zijn brief noemt (3 : 17) de wijsheid die van boven is, en die hij omschrijft als 'vooreerst rein, vervolgens vreedzaam, vriendelijk, gezeggelijk, vol van ontferming en goede vruchten, onpartijdig en ongeveinsd'. De achtergrond van al die wijsheid is het ontzag voor God, wat in de bijbel aangeduid wordt als de vreze des Heren. Wij zouden ook kunnen zeggen: het metterdaad beleven van het God liefhebben boven alles en de naaste als zichzelf. Handelen naar de regel der liefde, zoals we haar in 1 Corinthhe 13 door Paulus omschreven zien.

Iemand, die zich met aandacht stelt onder de tucht van die wijsheid, verwerft zich daardoor het ware levensinzicht en de echte levenskunst. Hij brengt zich daardoor onder de heilzame tucht van Gods Woord, welke ook zelftucht inhoudt, te weten de bereidheid om zich telkens weer terecht te laten wijzen. Want welk mens is er, die zich tegenover de Here en zijn broeders en zusters niet meermalen kwam te ontgaan. Wij moeten om die wijsheid in het gemeenschapsleven maar veel bidden. God wil ze aan iedereen geven zonder voorbehoud en verwijt.

B. Telder, Bilthoven

Groeiend onbehagen over Gereformeerd Nederland

Het was in het begin bij de verkiezing van het Moderamen al duidelijk, zei men, dat men zich in GOS-kringen liever wat van GKN wil distancieren. Dat had uw waarnemer niet direct door. Er is — vooral in het begin — wel het één en ander dat een waarnemer niet waarneemt. Wel viel het op dat prof. Runia die naar men zei de beste voorzitter was geweest die de GOS ooit had opgeleverd, elke keer weer afviel bij de stemming voor leden van het moderamen. Afgevaardigden zeiden onder de koffie: dat gaat niet tegen prof. Runia, maar we zijn moe van het Nederland van de GKN. Een Engelse krant schreef dan ook met grote letters: No votes for Netherlands. Als voorzitter werd nu gekozen de zeer bekwame ds John P. Galbraith, zittingssecretaris van de Orthodox Presbyterian Church van de Ver. Staten. Hij vroeg mij later of ik van de kerken was van dr Greet Rietkerk, wier naam verschillende keren in Opbouw voorkwam i.v.m. zending in Ethiopië. Toen ik bevestigend antwoordde, zei hij dat mijn afkomst dan in elk geval niet slecht was! Oecume-

nische contacten lopen niet altijd volgens een officieel papiertje! De vergadering wilde dus blijkbaar van het begin aan duidelijk maken dat hij niet gediend was van teveel GKN-invloed. Zoals eenmaal gezegd werd in de discussies: U bent niet slechts lid van de Wereldraad, maar we horen in uw preken ook de Wereldraad. De hele politiek van de Wereldraad kwam in het woord van dr L. Schuurman mee die in de voltallige vergadering zei: De Wereldraad steunt de verdrukten, de 'have-nots' en de 'underdogs' van de maatschappij. Wie zich tegen de Wereldraad opstelt schept daardoor op zijn minst de indruk tegen deze misdeelden te zijn, en ook tegen Jezus die met de armen tegen het Joodse establishment vocht. Daarom gaat het niet om vóór of tegen de Wereldraad maar om de keuze vóór of tegen de establishment.

Het zijn deze en dergelijke uitlatingen van een veranderd theologisch klimaat welke een groeiend onbehagen veroorzaken. Ongerustheid over de theologische ontwikkelingen in Nederland had dan ook een aantal stukken op tafel doen belanden, met name over de publicaties van H. M. Kuitert en H. Wiersinga.

Theologische ontwikkelingen in de GKN

Ondanks protesten van sommige afgevaardigden van de GKN werd deze zaak toch in behandeling genomen. Men zei namelijk: wij handelen nog met beide leraars in onze kerken, de zaak is sub judice. Daarom vroeg dr P. J. Kunst namens de GKN-delegatie de volgende verklaring in de Acta te laten afdrukken: „wij verklaren dat de GKN getrouw kerkelijke tucht uitoefent in de zaak van prof. Kuitert en in de zaak van dr Wiersinga”. Op een vraag waarom het toch allemaal zo lang duurt eer gehandeld wordt, antwoordde een afgevaardigde dat naar Gereformeerd kerkrecht een Synode geen recht tot schorsen of afzetten heeft in het Wiersinga-geval. Hier kan alleen de plaatselijke kerk van Amsterdam handelend optreden. Ik kon niet helpen terug te denken — met anderen zoals mij later bleek — aan 1944. Toen kon het wel!

De broeders van de Christian Reformed Church van Amerika verklaarden dat hun zorg grotendeels was weggenomen na een bezoek aan Nederland, maar de Ieren zeiden: de zaak ligt zo eenvoudig; in het ene geval gaat het om de betrouwbaarheid van het spreken van God, en in het andere om de leer van de genoegdoening van Christus. Moet dat zo lang duren? Een andere bijdrage tot het debat in de Algemene Vergadering was: de benadering van de GKN is

phenomenologisch en sociologisch slechts, maar niet theocentrisch. U tracht de vrede te redden maar verliest de waarheid. De naam van K. Schilder viel ook enkele malen o.a. toen vanuit Amerika gezegd werd: als er voor Schilder geen ruimte was, hoe kunt U in de GKN deze leraars dan maar aanvaarden, en één van hen zelfs als prae-adviseur op Uw Synode? De GKN-afgevaardigden voelden zich nogal met de zaak verlegen en vroegen steeds om tijd. Enkele zwarte broeders uit Afrika klaagden: hoe zullen wij oordelen? Het is voor het eerst dat wij van deze nederlandse mannen horen! In bloemrijke taal merkte één van hen op: als de olifanten vechten, wordt het gras warm. En een ander: wat helpt het te praten en GKN te waarschuwen voor een spook dat wij wel zien maar zij zelf niet? Met grote eenparigheid werd tenslotte een motie aangenomen waarin er bij de GKN op werd aangedrongen om met gepaste haast met de kerkelijke tucht voort te varen, en te beseffen dat wanneer de plicht van de kerk om het volk van God voor afval te bewaren niet de hoogste prioriteit heeft, het resultaat is dat de 'GKN zal verliezen de merktekenen van de ware kerk'.

Tenslotte wordt aan de GKN gevraagd om het Interim Comité op de hoogte te houden van de gemaakte voortgang in deze zaken.

de studenten op een zo breed mogelijk terrein zo veel mogelijk kennis wil bijbrengen.

o—o

Het catechisatie-onderwijs heeft ook zijn leerstof. De inhoud ervan wordt gevormd door woorden, gedachten, verhalen, die we de moeite waard vinden om door te geven. We worden herinnerd aan een woord uit Deuteronomium 6: 6, 7. 'Wat ik u heden gebied, zal in uw hart zijn, gij zult het uw kinderen inprenten en daarover spreken, wanneer gij in uw huis zit, wanneer gij onderweg zijt, wanneer gij nederligt en wanneer bij opstaat.' Inzake deze vorm van onderwijs geldt een heilige leerplicht!

De keuze van de leerstof nu wordt volgens het model van de didactische analyse bepaald door:

- de doelgerichtheid — de leerstof moet waardevol zijn voor het bereiken van de gestelde doelen;
- de beginsituatie — de leerstof moet in overeenstemming zijn met de mogelijkheden der leerlingen.²⁾

Over doelstellingen hebben we al geschreven: ze kunnen liggen op cognitief, affektief of psychomotorisch gebied. De scheiding tussen cognitief (hoofd) en affektief (hart) werd arbitrair genoemd. Binnen de cognitieve niveaus bleken duidelijke verschillen te bestaan. Veel van wat we lezen noemen, ligt op het meest eenvoudige kennisniveau, nl. op het niveau van concrete afvraagbare kennis, waarbij een beroep wordt gedaan op het geheugen. Hier is de invloed merkbaar van Herbart, die stelde dat denken louter uit een associatie van voorstellingen te verklaren is. Nieuwere inzichten (Külpe, Bülke, Ack) wezen op het belang van het leren oplossen van problemen. Het is verstandig om doelstellingen te formuleren; het dwingt tot bezinning, tevens kan men dan beter toetsen of de doelstellingen zijn gerealiseerd. Als voorbeeld van een doelstelling van het catechisatie-onderwijs zou de uitspraak van prof. C. Veenhof kunnen dienen, die onlangs schreef: „Met weinig woorden kan men tevreden zijn. Het christendom van vandaag zou gered zijn, als ieder b.v. de twaalf artikelen ge-loof-de.” Wat opvalt is dat veelweterij wordt afgewezen, maar de weinige kernwoorden moeten het hart vervullen en de mond moet er dankbaar van spreken. Een verkenning van de beginsituatie maakte duidelijk dat niet alle kinderen gelijk zijn. Er

zijn verschillen in leeftijd, milieu, geografische herkomst, prestaties, begaafdheid, belangstelling, werken leeftempo, speciale behoeften (handicaps) en sekse.

o—o

De ordening van de leerstof kan op verschillende wijzen gebeuren.³⁾ Enige voorbeelden zijn: a. de cursusfische volgorde: de leerang wordt opgebouwd vanuit drie overwegingen, teweten de innerlijke logica van 't vak, opbouw van gemakkelijke problemen naar moeilijke problemen, herhaling en oefening voordat met nieuwe onderdelen verder wordt gegaan; b. exemplarisch: steeds worden zodanige zaken aan de orde gesteld, dat de gestelde problematiek een 'typisch' voorbeeld is van het hele vakgebied waaruit de leerling naar analogie zelf verder kan zoeken.

Wanneer we rekening willen houden met de verschillen tussen onze catechisanten, zouden we een differentiatie in keuze en ordening van de leerstof kunnen overwegen. Van Gelder noemt er vier:

- differentiatie naar duidelijk aangegeven niveaus, met stofvermeerdering en grotere moeilijkheden per niveau;
- differentiatie in kern- en keuze-opdrachten; in samenspel van docent en student wordt een keuze gemaakt;
- differentiatie, vervat in voor ieder gelijke opdrachten: in de uitwerking is uitwaaiing naar prestatieniveaus mogelijk;
- differentiatie, die 'natuurlijkerwijs' optreedt in opstel, tekening, handvaardigheidsoopdrachten enz.⁴⁾

De gedachte om binnen een groep catechisanten te differentiëren, lijkt misschien wat discriminerend. Zijn we juist in het geloof niet allen één, geldt dat ook niet voor de kinderen van de gemeente?! Toch moet het ons iets te zeggen hebben dat het differentiatie-beginsel binnen het onderwijs aanvaard is. Misschien hebben de catechisanten wel recht op onderwijs dat a. exemplarisch is; b. als cognitieve doelstelling mikt op begrip en toepassing van het geleerde en gedifferentieerd wordt aangeboden. Het is maar een vraag, over het antwoord zou nagedacht kunnen worden. Misschien in een commissie die zich bezighoudt met Leplacaton. Om u voor verbalisme te behoeden: Leerplan catechisatie-onderwijs!

³⁾ W. M. Hopman, *Lessen over Lessen*, p. 115, Stafleu, Leiden.

⁴⁾ L. v. Gelder, *Didactische Analyse I*, p. 92, Wolters-Noordhoff, Groningen.

M. COENRAADS — DRONTEN

Dan is je ruitje beslagen⁽³⁾

III.1. „Leerstof zijn we en tot leerstof zullen we vergaan” verzuchtte een student bij het zien van zijn overvolle agenda. Er valt inderdaad heel wat te doorvorsen onder de zon, er komt zelfs geen einde aan (Prediker 12:12). Feitelijk is leerstof de optelsom van de verworvenheden van het menselijk geslacht. De ontdekking van het wiel, van het tientallig stelsel, van de communicerende vaten, van de wapenkunde, van de wankelmotor, het behoort allemaal tot „the configuration of learned behaviour and results of behaviour whose component elements are shared and transmitted by the members of a particular society.”¹⁾ Er zijn zelfs instituten gesticht, door ons scholen genoemd, die deze leerstof zo goed mogelijk wil-

len overdragen, doorgeven aan de komende generatie. Een leerplichtwet dwingt de jonge mens om deze kennis-consumptie te aanvaarden. De vraag klinkt steeds luider naar de zin van deze consumptiedwang. Het terug-naar-de-natuur, het verlangen naar een land waar het leven goed is, al die symptomen van een neoromantisch naturalistisch levensideaal, hebben hun invloed op de doelstelling en keuze en de ordening van de leerstof niet gemist. Er wordt zelfs gepleit voor een ontscholing van de maatschappij. In Nederland zal dat zo'n vaart wel niet lopen. Recentelijk noemde een hoogleraar de universiteit een vorm van z.u.l.o., van zeer uitgebreid lager onderwijs. Hij signaleerde een didactische ruk naar rechts, van het opnieuw binnenhalen van het encyclopedische kennisideaal, dat

¹⁾ R. Linton, *The Cultural Background of Personality*, London 1964.

²⁾ L. v. Gelder, *Didactische Analyse I*, p. 88, Wolters-Noordhoff, Groningen.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Waswater en zo

Water staat vrijwel gelijk aan leven. Ons lichaam bestaat voor meer dan negentig procent uit water. Waar het water ontbreekt vloeit het leven uit ons weg. Iemand die stervende is noemt men in het Engels dying. Maar iemand die aan dorst sterft is starving; dat is nog wat erger dan gewoon doorgaan.

Iemand vertelde me eens, dat op Arabische munten te lezen staat: Allah is groot, Allah schept het water. Geen wonder, dat men in de Oosterse hete landen in het water het leven ziet. Dat deed David trouwens ook: hij noemde de Heere „levensbron” in psalm 36. En ook de Heiland sprak: „stromen van levend water” zullen uit ons binnenste vlieten, wanneer we in Hem geloven.

Er zijn talen, die hun allerbeste, hun sterke drank betitelen met „water des levens”, levenswater of levend water. Denk maar aan het Franse eau-de-vie en het Deense aquavit. In deze kolom is u al eens verteld, dat het Engelse whisky niets anders betekent dan water-des-levens. Het komt uit het Keltische uisge beatha (spreekt u maar uit als oewiskie biéhu) en u bent er al. Want uisge is water en beatha is leven. Ook wodka moet levend water betekenen, zegt men.

Wanneer water zo'n belangrijke vloeistof is, welgeteld de tweede na bloed, begrijpt u dat het iemand moeite kan kosten water anders te gebruiken dan om te drinken. We denken gauw aan morsen, verkwisten. Ja, wij die in het Zeeuwse wapen een zwemmende leeuw zien, kunnen heel wat water aan. Maar voor anderen ligt dat heel anders. Een econoom mediteerde eens over wat u zou doen, wanneer u na weken droogte een paar emmertjes water zou krijgen. Het eerste, zegt hij, zou u gebruiken om uw dorst te lessen. Het tweede om uw eten in te koken. Het derde om uw gezicht mee te wassen. Het vierde om uw kleren te verschoonen. Het vijfde om een bad te nemen. Het zesde... om uw huis schoon te maken. Het laatste — wel, daar zou u de stoep mee schrobben. Want zo bent u, zo is de Nederlander. Buitenlanders zien er ons op aan: daar wassen ze de straat met kostbaar drinkwater, zegt men. Waaruit u kunt zien hoe betrekkelijk dit alles is.

Toch: naarmate u over meer water beschikt des te nederiger wordt zijn bestemming. U komt aan het wassen toe, zodra u geen dorst meer hebt. En dat is goed, dat wassen. Zindelijkheid mag gerust bij de christelijke deugden worden gerekend; de Bijbel is er vol van.

De eerste keer dat we „voeten wassen” tegenkomen is bij Abraham in Genesis. Die kreeg bezoek van drie mannen, waaronder de Engel des Heeren. Abraham bood hun gastvrij waswater, eten en rust aan. Water en welkom — hebben die iets met elkaar te maken? Jazeker. In het Keltische woord beatha, dat u hiervoor tegenkwam, zit niet alleen „leven”; maar, als u de woordenboeken wilt geloven, ook voedsel, welkom, groet! Als dat in het Keltisch zo is, kunt u er zeker van zijn dat dit in vrijwel alle andere talen zo gaat. Want hier zit een diepe zin achter.

Wanneer later de Heiland zich bij zijn farizee gastheer beklaagde, dat Hem geen voetwassing geboden was, betekent dit: Hij was eigenlijk niet welkom. Het was geen omissie — het was een belediging.

—o—

Ja, bij Abraham kwam u die voetwassing tegen. En later komt u die eindeloos in de Bijbel tegen. Je zou haast zeggen: het is een typisch Bijbelse aangelegenheid. Het was in het Oosten een beleefdheidsgebaar, waar het „welkom” uit sprak. Het was bovendien nodig, voor alle betrokkenen, om enige zindelijkheid in huis te betrachten. De begrippen rein en onrein hebben bijna steeds met water te maken.

En naast de letterlijke reiniging door het voeten-wassen kwam er de figuurlijke bij. Iemand de voeten wassen... dat betekent gewoon: iemand dienen. Denk aan Elimelech, Abrahams knecht, op bezoek bij Laban. Denk aan Jozefs broers op bezoek in Egypte. Hun werd een beleefde groet gebracht.

Begrijpelijk dat Jahve, die op reinheid, op zindelijkheid is gesteld, aan zijn priesters opdroeg: zij zullen hun handen en voeten wassen: opdat zij niet sterven (Ex. 30:21). En daarom werd er een centraal watervat bij de eredienst opgesteld, met een aantal rijdende filialen.

De grootste onreinheid, de ellendigste ziekte die erdoor veroorzaakt werd, was de melaatsheid. Wat een wonder dat iemand, die van melaatsheid mocht komen te genezen, zich volkomen moest wassen en zich door de priester laten inspecteren. Zelfs het huisraad van een onreine moest gewassen worden en kreeg een quarantaine-periode. En iemand die aas gegeten had, zeg maar een verwond kuddeier of een

J. MEULINK — ENSCHEDE

Na het abortus-debat

Het parlement heeft gesproken

De uitspraak van de Tweede Kamer over het abortusvraagstuk heeft ons weer eens duidelijk laten zien, dat de invloed van de christelijke moraal in ons land sterk aan het tanen is. Het is nog mogelijk, dat de Eerste Kamer het wetsvoorstel afwijst, of dat de Minister van Justitie zijn handtekening weigert te zetten, maar dat neemt niet weg, dat het parlement, gekozen volgens het systeem der evenredige vertegenwoordiging, met vrij grote meerderheid de baan heeft vrijgemaakt voor het afbreken van het menselijke leven. Volgens een Nipo-enquête was de meerderheid van de nederlandse volk geen voorstander van de aanvaarde abortuswet. Misschien is dat een klein lichtpuntje, maar het is moeilijk na te gaan, gezien de ervaring met dergelijke enquêtes, of deze enquête werkelijk representatief is.

Het „linkse” standpunt

Het abortusdebat heeft ook weer duidelijk gemaakt, dat de belijdende christenen in de P.v.d.A., de V.V.D. en de P.P.R. ten aanzien van fundamentele vraagstukken als de bescherming van het ongeboren leven vrijwel verstek laten gaan. Enkele afwijkende geluiden zoals van mr. B. de Gaay Fortman bleken van weinig invloed op hun geestverwanten in deze linkse partijen. De aanwezigheid van belijdende christenen in deze partijen heeft bepaald niet de werking van zuurdeeg.

Een beroep van mr. Aantjes op deze Kamerleden werd hem zelfs zeer kwalijk genomen. Het was een goed bedoeld, maar toch wel wat naïef beroep. Naïeveteit is de fractievoorzitter van de A.R.P. niet vreemd. Immers sinds de doorbraak is gebleken, dat overgang naar een van de genoemde linkse partijen, of het nu de P.v.d.A. en de P.P.R. of de V.V.D. is, bijna steeds betekent een in feite loslaten van de bijbelse normen voor de politiek.

Slechts af en toe kan men bij een enkeling bemerken, dat Gods Woord voor hem in de politiek toch wel betekenis heeft.

Het abortus-debat toonde aan, dat de oude scheiding tussen rechts en links nog steeds een actuele onderscheiding is.

De overeenstemming tussen deze linkse partijen was frappant.

Allen gingen bij het debat uit van de auto-

nome mens, die zichzelf tot norm is. Zodra er werd gesproken over een andere Wetgever was het antwoord, dat de individuele burger deze voor zich mag aanvaarden, maar dat de overheid zich daar ver van moet houden. Anders, zo stelde men, werd de vrijheid van de burger aangetast.

Zo werd van liberale zijde gezegd, dat men in de samenleving aan niemand zijn persoonlijke mening van de ethiek mag opdringen. De beslissing van de vrouw moet doorslaggevend zijn.

By de P.P.R. klonk eenzelfde geluid. „De openbare rechtsorde moet maximale afstandelijkheid betonen tegenover de afzonderlijke gewetensopvattingen van de uiteenlopende groepen in de samenleving”. Alleen de moeder kan de embryo beschermen.

D.S. 70 zat op dezelfde toer. De wetgever moet trachten in goede rechtsregels vast te leggen wat de samenleving in meerderheid kan aanvaarden.

Ook bij de P.v.d.A. was de vrijheid van de mens, waar men in ander opzicht niet zoveel oog voor heeft, het uitgangspunt. De overheid staat voor de vraag, zo zei men, hoe zij ieders persoonlijke verantwoordelijkheid het beste tot zijn recht kan laten komen.

Het bleek duidelijk, dat bij de fundamentele zedelijke vraagstukken socialisten en liberalen hand in hand gaan. De mens is baas in zijn eigen leven.

dood aangetroffen hert, moest zich wassen en een incubatietijd afwachten. Wie het niet deed stond zelf schuldig als hij er narigheid door kreeg. Vandaar ook dat de Joden het Jezus' discipelen kwalijk namen, dat die geen ceremoniële handwassing voor het eten verrichtten. Ze overtraden zo „de overlevering der ouden”.

—o—

Maar zowel met die ceremonie als met het woord overlevering gaven ze zich bloot: dat ze slechts een dode vorm zagen. Ze waren de reële achtergrond van deze reinheid vergeten. Want de voetwassing was een hol gebaar geworden. Ze wassen, zei de Heiland, wel de drinkbekers — maar die bekken waren vol onmatigheid!

Misschien is voor dit misverstand wel enige verklaring te vinden. De voet- en handwassing had inderdaad een tweede functie gekregen. Naast het doden van 99% der bacteriën kwam er ook het zinnebeeld bij. Wie zijn handen waste betuigde symbolisch: dat hij onschuldig was. Dat begon al in Deut. 21. Als er een moord gepleegd was door een onbekende, moesten de omwonenden samen een koe slachten en hun handen wassen. Om te verklaren dat ze er niets mee te maken hadden, en daar iets voor over hadden. In psalm 26 zei David: ik was mijn handen in onschuld. En Asaf zei in ps. 73: tevergeefs heb ik mijn handen in onschuld gewassen.

Zo kreeg ook het gebaar van Pilatus zin: hij waste zijn handen in het publiek; hij wilde ieder doen weten dat hij met de slechte afloop niets te maken wilde hebben. Ook vandaag zeggen wij nog onder elkaar: ik was mijn handen in onschuld; hoewel die term niet overtuigend meer klinkt sedert Pilatus.

—o—

Voeten wassen kreeg bovendien de betekenis van dienen, zeiden we. Het is wat, om op één knie voor je medemens neer te gaan en je neus boven zijn voeten te houden. Ook het werk zelf kon je beter aan een slaaf overlaten. Abigail zei tegen David: dat ze bereid was de voeten van zijn knechten te wassen; wel het toppunt van nederigheid, als je tot koningin gevraagd bent.

En als voeten-wassen gelijk staat met dienen, bedienen, begrijpt u welke moeite de discipelen ermee hadden, de minste te zijn. Er was blijkbaar geen bediende bij de hand. Maar de Heiland loste de verlegenheid op: Hij nam water en handdoek en leerde hun, hoe je de meeste kunt zijn. Daarmee heeft het gebaar van „elkaar de voeten was-

sen” de zin gekregen, die onder christenen nog in hoog aanzien staat. Je vernedert jezelf om de ander vooruit te helpen. Paulus zei van de goede weduwen: dat ze de voeten der heiligen hadden gewassen.

Soms ging de wens boven de minimale voetwassing uit; streefde iemand naar een totale wasbeurt. David vroeg om „geheel” gewassen te worden van zijn ongerechtigheid, psalm 51. Hij bedoelde: geheel ontzondigd te worden. Toen Petrus doorkreeg dat hij zich de voeten moest laten wassen door de Heiland, vroeg hij om een complete wassing. Maar de Heiland citeerde Mozes: de voeten zijn voldoende voor het geheel; pars pro toto. Petrus moest de zin van de welkomstgroet verstaan en moest de zin van de nederigheid begrijpen.

Er is een sterke samenhang tussen ziel, lichaam en geest. Beïnvloeding van het een heeft een uitwerking op het ander. Fris gewassen „voelt” u zich „een ander mens”. Als herboren voelt u zich, als u eens heerlijk gezwommen hebt.

Zo is de samenhang van de voetwassing met onze innerlijke reiniging ook zonneklaar. In Hebreë heet het: laten we toetreden (tot Gods heiligdom) met een waarachtig hart, dat door besprenging gezuiverd is van besef van kwaad; (dat is dan door besprenging met het bloed van Christus) en met een lichaam, dat gewassen is met zuiver water.

Neemt u dat maar letterlijk ook. Gaat u voor kerktijd maar even in het bad. Het ruikt in de kerk frisser tussen gewassen mensen dan tussen onreine kerkgangers. En het is voor uzelf het beste. Het zondagse bad is een deel van uw voorbereiding tot de sabbath.

Het zit hem niet in dat bad, zegt u? Natuurlijk niet. Zonder schuldbelijdenis en gebed blijven we onrein. Maar behalve het zondagse gebed en de speciale zondagse Schriftlezing (leest u ook zo graag op zondagmorgen psalm 100, of 122 of 132?) zijn ons zondagse pak en een fijne wasbeurt toch wel werkzame onderdelen, heilzame details, zeer op hun plaats. Het verzuim kan uw zondagse zegen lelijk aantasten.

En dan heb je mensen, die in hun handen wrijven als ze een ander in moeilijkheden zien komen. Niet dat ze hardop zeggen: dat gun ik hem nu net precies. Maar ze maken wel zo'n vergenoegd gebaar van: ik sta onschuldig, ik heb het hem niet geflikt. Daar moet u eens op letten.

En tenlsotte, wanneer u eenmaal naar sprekende gebaren gaat kijken, let eens op wanneer een spreker steeds van die handwas-gebaren maakt. Die mensen moet u in de gaten houden, zeggen psychologen. Ze zitten vol schuldgevoelens, waarvan ze zich zouden willen ontdoen.

De „rechtse” partijen

Helaas kan niet gesproken worden van het „rechtse” standpunt. Tegenover het eensgezinde optreden van de linkse partijen stond helaas de verdeeldheid van de christelijke fracties.

Een verdeeldheid niet in die zin, dat van deze zijde werd opgekomen voor de autonomie van de mens.

Men was het eens overde vraag of God de God van ons leven is.

Men was het in grote lijnen met elkaar eens over de eis van Gods wet ten aanzien van de abortus, nl. het verboden zijn van abortus, tenzij het leven van de vrouw op spel staat. Het is goed, dat we oog blijven houden voor de eensgezindheid, die er op dit punt was.

Het verschil zat niet in de beoordeling van de abortus zelf, maar in de taak van de overheid bij het handhaven van de wet van God. Op dit punt was men als vanouds verdeeld. Van de zijde van het S.G.P. werd gesteld, dat de overheid tot taak heeft zorg te dragen voor de naleving van Gods wet. Het klassieke S.G.P.-standpunt.

Wat het C.D.A.-standpunt betreft, dit werd het duidelijkst door mevr. Van Leeuwen vertolkt. Uitgangspunt is, dat de overheid het recht heeft te handhaven in gebondenheid aan de bijbelse beginselen. Daarbij moet echter worden bedacht, dat de wetten moeten kunnen leven in het rechtsbewustzijn van het volk. De overheid heeft dus te rekenen met

twee criteria, te weten het absolute criterium van de eis van Gods wet en het relatieve criterium van de zedelijke draagkracht van het volk.

Het standpunt van G.P.V. tenslotte stond wat tussen S.G.P. en C.D.A. in. P. Jongeling wees erop, dat er verschil is tussen wat God verbiedt en wat de overheid straft. Zoals in zondag 42 van de catechismus wordt gezegd, dat God niet alleen dat stelen en roven, dat de overheid straft, verbiedt, maar ook allerlei wortels van dat kwaad. Hij erkende dan ook, dat bij aanvaarding van het enig juiste uitgangspunt, het absolute criterium van de universele wet van God, toch rekening gehouden moet worden met wat men noemt de zedelijke draagkracht van het volk. Van de zijde van het C.D.A. was daarbij gewezen op de scheidbrief, die Mozes had toegestaan, maar, zo stelde Jongeling, dat is niet te vergelijken met wat hier gebeurt, het doden van derden.

Aldus zeer in het kort de standpunten der christelijke fracties in de Kamer.

De zedelijke draagkracht

Over het hier naar voren gekomen verschil in uitleg over de overheidstaak ten aanzien van de wet van God, wil ik nu een paar opmerkingen maken. Daarbij realiseer ik mij, dat in de kring van de Opbouw-lezers wellicht dezelfde verschillen van opvatting liggen als bij

de christelijke fracties in de Tweede Kamer. Het valt op, dat bij dergelijke discussies steeds een beroep gedaan wordt op het feit, dat Mozes wegens de hardheid van hun harten aan de Israëlieten een scheidbrief toestond.

Erkend moet worden, dat op deze tekst vaak ook te onpas een beroep gedaan wordt. Vaak is deze gebruikt als excuus voor het feit, dat de overheid terugdeinst voor impopulaire maatregelen. Op deze wijze kan men de tekst gebruiken om het christelijk geweten te sussen en om te doen vergeten, dat er ook nog zo iets is als christelijke onverdraagzaamheid. We mogen niet vergeten, dat de scheidbrief niet werd gegeven om echtscheiding gemakkelijker te maken, maar om het wegzenden van de echtgenote te bemoeilijken. Mozes trachtte door deze regeling de volkszede in de goede richting om te buigen, opdat na verloop van tijd het 7e gebod weer sterker tot gelding zal kunnen komen.

De bepaling in Deut. 24 betekent niet een aanpassing aan de feitelijke toestand, maar is een poging vanuit die feitelijke toestand tot verbetering te komen, opdat daardoor op den duur herstel van de rechtsorde kan worden bereikt.

Ook in later tijd komen we in Israël dergelijke situaties tegen. Zo lezen we, dat Asaf alle afgodsbeelden verwijderde, maar de offerhoogten bleven bestaan. Van deze Asaf lezen we echter ook, dat zijn hart volkomen aan de Here was toegewijd. Na het voorbe-

reidende werk van Asaf kan Josafat later deze zaak afmaken. Hij verwijderde ook de offerhoogten. Zo zijn er meer voorbeelden te noemen, waaruit blijkt, dat meer toegelaten werd dan met de wet van God in overeenstemming was.

De overheid moet nu eenmaal met andere normen werken, dan de Bijbel ons geeft, omdat ze met de zondige werkelijkheid heeft te rekenen. Deze werkelijkheid verhindert het voeren van een integrale christelijke politiek. Christelijke politiek vereist zowel een christelijke overheid als een christelijk volk.

We raken hier een van de grote gevaren, die het voeren van christelijke politiek, bedreigen. Het gevaar is nl., dat we ons neerleggen bij de bestaande situatie en ons aanpassen aan de werkelijkheid.

Al is die werkelijkheid ons uitgangspunt, we moeten in de wetgeving de eisen hoger stellen en op deze wijze het volk optrekken naar de bijbelse norm.

Die bijbelse norm moet ons wenkend perspectief blijven.

Op deze wijze is in Nederland door de christelijke partijen in het verleden met tal van zaken gehandeld.

We hebben een strenge zondagswet gekend, die totaal niet meer werkte.

Daarop kregen we een soepeler wet, die toch wel bepalingen bevatte in verband met de zondagsrust. Dat gaf weer een mogelijkheid tot het functioneren van de zondagswet.

Bij de echtscheidingsregeling zagen we hetzelfde. We hadden een wet, die niet meer functioneerde, omdat ze geen weerklank vond bij ons volk. Daarop kwam een ruimere wet,

maar deze kan tenminste functioneren.

Staat het bij abortus anders?

We hebben een wettelijke regeling, die de abortus tegengaat. Maar ook van deze wet moet helaas gezegd worden, dat ze totaal niet meer functioneert.

We leven nu haast in een situatie van wetteloosheid, met als gevolg, dat Nederland zo ongeveer het abattoir lijkt om ongebooren kinderen om te brengen. Een dergelijke dode wet is niet meer tot leven te brengen.

Eenzelfde soort wet zal onherroepelijk eenzelfde lot beschoren zijn.

Het is op dit moment onmogelijk een wet te maken tegen de abortus, die voldoet aan de wet van God. Ons volk is te zeer aan de normen van Gods Woord ontzonken om een functioneren van een dergelijke wet mogelijk te maken.

Wanneer het voorstel Gardenier-v. Leeuwen tot wet zou zijn verheven, dan hadden we een soepeler wet gekregen dan de bestaande, maar in feite zou het toch een wet zijn, die dichter bij de wet van God staat, dan de bestaande situatie van wetteloosheid. Het zou een stap kunnen zijn om een begin te maken met bestrijding van de abortus.

H. Algra schreef dan ook in het Friesch Dagblad, dat hier een goede, Christelijke, verantwoordelijke poging wordt gedaan om de normeloosheid te breken.

„Een poging waar wij volledig achterstaan.”

In dit verband is ook interessant wat prof. Troost schreef in „Nederland in de branding”: „We staan nu voor het feit, van de enorme aantallen oogluikend toegelaten illegale abortusgevallen.

Ook de wetgever komt voor dit probleem te staan, omdat de bestaande wetgeving in de praktijk een dode letter is geworden, en het ook niet mogelijk zou zijn haar naar de oorspronkelijke bedoeling te hondhaven. Terwille van de „hardigheid des harten” zal de overheid hier het kwaad moeten kanaliseren door een wetgeving, die zoveel mogelijk een afremmende werking heeft en die niet een stimulerend effect heeft op de seksuele losbandigheid.”

Conclusies en een vraag

Het wetsontwerp Gardenier-van Leeuwen was een poging om op christelijke wijze te komen tot een wet, die althans een begin had kunnen maken met het inperken van het afschuwelijke misdrijf van het afbreken van het nog ongebooren leven.

Al was er bij de christelijke fracties verschil van opvatting wat betreft de taak van de overheid bij het handhaven van de wet van God, toch was bij allen het uitgangspunt, dat God de God van ons leven is.

Daar is nog een mogelijkheid, dat het nu aangenomen wetsontwerp niet tot wet zal worden verheven en het wetsontwerp Gardeniers-van Leeuwen weer zal worden ingediend.

Zou er geen mogelijkheid zijn, dat alle christelijke fracties in ons parlement elkaar zouden vinden en zich eensgezind opstellen om te komen tot een beteugeling van de vrijwel ongelimiteerde abortus? Dat zou ook de christelijke politiek voor velen geloofwaardiger kunnen maken.

G. JANSSEN — NIJVERDAL

Ambt en gemeente

We hebben in de Nieuwtestamentische kerk te doen met mondige gelovigen. Het tijdperk van het Oude Verbond met zijn onmondige leden behoort tot het verleden. Gij zijt dus niet meer slaaf doch zoon, schrijft Paulus in Gal. 4:7. Deze mondigheid houdt een principiële onafhankelijkheid van mensen in, zo hebben we in een vorig artikel gezien en nader uitgewerkt. De vraag gaat nu echter klemmen welke ruimte er zo over blijft voor het ambt in de gemeente van Christus? Slechts die van broederlijk optreden tegen broeders op de basis van wederzijdse gelijkheid van positie?

Bij Luther vinden we de gedachte dat de gelovigen allen priesters in gelijke zin zijn en met gelijke rechten. „Toch kunnen we niet allen; en, indien we het al kenden, moeten we niet allen in het publiek dienen en onderwijzen” schrijft hij in De vrijheid van een christen.¹⁾ Terwille van de orde draagt de gemeente de Woordverkondiging en de Sacramentsbediening aan bepaalde personen op, die zij daarvoor geschikt acht, meent hij. Zo is de prediker de mond van de gemeente. De rechten van de velen worden opgedragen aan de ene.²⁾

Het ambt wordt op deze manier gefundeerd in de gemeente en gemaakt tot haar orgaan. Het wordt een zaak van orde en

niet van ordening! Wel heeft Luther deze gedachtegang verbonden met de stelling dat het ambt door Christus is ingezet, maar toch op deze zwakke wijze dat wat de kerk doet — overdracht van haar rechten — teruggevoerd wordt op de instelling van Christus en op zijn geven van bijzondere geschiktheid en gaven.³⁾

In Gereformeerde kring is wel gezegd dat het kerkelijke ambt opgekomen is uit het algemene ambt der gelovigen of uit hun algemene dienst (vergelijk hiervoor zondag 12b van de Heid. Catechismus).⁴⁾ Maar met deze stelling komt men, ongewild, toch in de buurt van Luther.

Het kerkelijke ambt staat zeker niet los van het algemene priesterschap der gelovigen en hun toerusting met de Heilige Geest. Deze vormt er in zekere zin de basis van. De ambtsdragers, over welke wij nu spreken, worden uit de gemeente gerecruteerd. Uit die gemeente, die de Geest en zijn gaven heeft ontvangen. Maar ze worden daaruit gerecruteerd volgens de instelling van Christus en als door Hem zelf. Hij geeft ze als ambtsdragers aan zijn gemeente, als een geschenk van Hem zelf. Zo zegt de apostel het uitdrukkelijk in Ef. 4:11.

Ze zijn daarom niet maar organen van de gemeente, zoals ook van Gereformeerde zijde wel is betoogd. Bavinck noemt deze en andere opvattingen slechts ten deze juist.⁵⁾ God verwaardigt Zich de monden en tongen der mensen zich te heiligen, opdat in die zijn stem zou klinken, zegt Calvijn.⁶⁾ Zij vertegenwoordigen zijn persoon. Hij vertoont zo in zekere zin zichzelf tegenwoordig.⁷⁾

In bepaalde gevallen kunnen de ambtsdragers als orgaan van de gemeente optreden, zoals de predikant in het gebed in de eredienst en verder ook in het uitoefenen van de tucht, waarin de gehele gemeente is betrokken. Maar dit betekent toch niet dat zij orgaan van de gemeente

in deze zin zijn dat zij geroepen zouden zijn om de wil van de gemeente of van de meerderheid van de gemeente uit te voeren, alsof de gemeente zichzelf door hen zou regeren in de zin van een volksdemocratie! De kerk wordt geregeerd door Christus, die zijn gezag over haar uitoefent door zijn Woord en Geest en de ambtsdragers gebruikt als zijn instrumenten.

Daarom treden zij in de gemeente op in zijn Naam en kan er zelfs van een „tegenover” sprake zijn, wanneer zij nl. geroepen worden om met het Woord de gemeente te vermanen en terecht te wijzen, Tit. 1:9, 2:15. Paulus heeft zich ook meermalen genoodzaakt gezien de gemeente ernstig te vermanen, zie b.v. 2 Cor. 5, Gal. 3, en er is geen enkele reden aan te voeren dat de gemeenten van nu beter zouden zijn dan die van zijn tijd.

Natuurlijk zullen de ambtsdragers zichzelf altijd moeten voorhouden dat zij zich te wachten hebben voor wat Petrus noemt de heerschappijvoering, 1 Petr. 6:3 en dat hun ambt naar zijn diepste wezen dienst is, zoals Christus gekomen is om te dienen. Maar in onze tijd met zijn nivellerings-tendenzen moet er toch met nadruk op gewezen worden dat in de Christocratie waaronder de kerk valt — en zij is géén democratie — de ambtsdragers hun in deze bedeling onvervangbare plaats hebben, die meebrengt dat zij als wachters over de zielen rekenschap hebben af te leggen, Hebr. 13:17. Dat zal hen in hun soms van alle kanten aangevaten ambtsbewustzijn moeten sterken om toch door de kracht van de Geest werkelijk ambtsdrager te zijn en de kudde te verzorgen, in kwaad gerucht en goed gerucht, naar het voorbeeld van de apostel Paulus, zoals hij dat beschrijft in 2 Cor. 6:3-10.

In een mondige gemeente is plaats voor

ambtsdragers, omdat mondigheid niet synoniem is met volmaaktheid. Zij die kennen, moeten nog in kennis toenemen, Ef. 3:19, en daartoe wil de Here Christus de gave van de ambtsdragers gebruiken, 4:11-16. Zij die geloven moeten in het geloof gesterkt worden en daartoe dient het ambt in de gemeente. Zo wordt de wederoprichting der heiligen volbracht, zo wordt het lichaam van Christus opgebouwd, zo wassen wij op door alles in Hem, die het Hoofd is, en groeien wij onderling samen, zo worden wij allen gebracht tot de eenheid van Christus... indien wij de ons bedienende leer niet verachten, schrijft Calvijn „... Immers het licht en de warmte der zon, of spijs en drank zijn niet zo noodzakelijk tot het koesteren en onderhouden van het tegenwoordige leven, als het ambt van apostel en herder tot het bewaren van de kerk op aarde.”⁸⁾

Bucer spreekt in dit verband eerbiedig van een mysterie, waarvan wij geen reden kunnen doorgronden en acht de predikers noodzakelijk met een conditionele noodzakelijkheid.⁹⁾ Maar hij houdt toch onverzwakt vast aan de instelling Gods, die zich echter concretiseert binnen de gewone menselijke verhoudingen. Zo kan hij afwijzen het gevaar dat Gods genade zozeer aan de mensen wordt gebonden dat het genadekarakter wordt aangetast (Rome), maar anderszijds ook het gevaar een menselijk medium in het werk van de toepassing des heils te ontkennen (sacramentariërs en anabaptisten).¹⁰⁾

Nog één citaat van Bucer. „Iedere dwaling omtrent de ambten van de kerk, de verachting en het misbruik ervan, komt dus alleen hieruit voort, dat de mensen niet werkelijk geloven en begrijpen, dat God zelf door deze diensten met hen handelt en hun eeuwig heil verwerkt.”¹¹⁾ Het ambt is bij Bucer het genademiddel bij uitstek, onder beding echter dat de dienstknachtsgestalte ervan nimmer ge-

schonden zal worden.⁹⁾ Zo de samenvatting van Dr. W. van 't Spijker. Onze tijd is het ambt niet welgezind. Daarom zullen wij in de kerk ons moeten hoeden de geest van de tijd bij te vallen. Hebr. 13:17 is ook voor ons geschreven. Daarin is sprake van gehoorzaamheid en onderwerping aan de voorgangers, woorden, die in onze wereld niet „in” zijn. Maar zij zullen ons niet zwaar vallen, wanneer wij in de zorg van de ambtsdragers die goede leiding geven, 1 Tim. 5:17, de zorg van onze Heer en Heiland zelf zien. Als wij dat bedenken dan vallen wij de woorden van de schrijver van de brief aan de Hebreeën bij:

Laten zij het (hun werk) met vreugde kunnen doen en niet al zuchtende, want dat zou ons geen nut doen. Hebr. 13:17. Hoe mondiger de gemeente is en hoe meer zij de mannelijke rijkheid heeft bereikt hoe rijker zij met haar trouwe ambtsdragers zich zal weten. Gelukkig geeft de praktijk hiervan vaak vele voorbeelden te zien.

- 1) Par. 17 Vertaling dr C. N. Impeta.
- 2) R. Seeberg, Lehrbuch der Dogmengeschichte, 5de dr. IV¹, pag. 360 en Hans Küng, Structuren van de kerk, pag. 117.
- 3) Küng, a.w. pag. 132.
- 4) Chr. Encyclopaedie, I, pag. 63.

- 5) Geref. Dogm. 3e dr. IV, pag. 361, zie
- 6) Institutie, IV, II, 2, vert. A. Sizoo.
- 7) Dr W. van 't Spijker, De ambten bij Martin Bucer, pag. 351. De ambten zijn necessitate hypothetica noodzakelijk, Bavinck, G.D. IV, 361.
- 8) dezelfde, pag. 352.
- 9) idem, pag. 355.

Een artikel waar Prof. Veenhof op een persschouw van ds De Vries in „de Reformatie” inging moest wegens plaatsgebrek overstaan te volgende week.

Kerknieuws

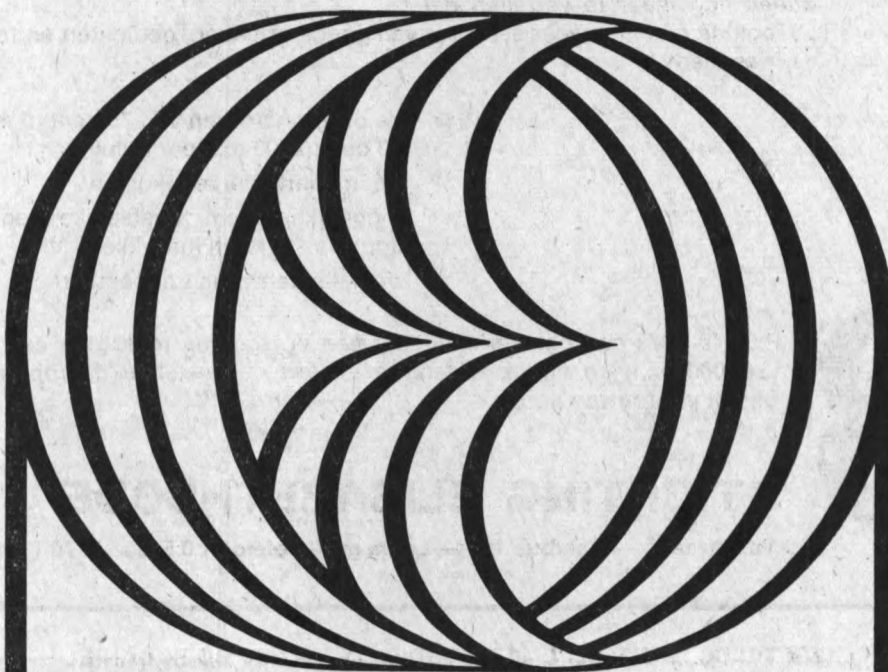
LEERDAM — In verband met het overlijden van br Ramondt treedt nu als secretaris van de plaatselijke zendingscommissie op: D. Wakker, Dillenburg 9, Leerdam.

BEROEPEN te Steenwijk: Ds J. Verhoef, legerpredikant te Zuidlaren.

BEDANKT voor Kampen: Ds C. Bakker te Enschede-Zuid.

LEERDAM — Uit het Kort Verslag van de kerkeraadsvergadering d.d. 11 oktober 1976: „Tenslotte wordt een aanvang gemaakt met de behandeling van het punt Avondmaalsviering. Er zijn vanuit de gemeente diverse suggesties gedaan om de viering van het Avondmaal zodanig te bekorten, dat er ruimte ontstaat voor het houden van een korte preek vooraf, zodat er op deze wijze een „complete” dienst gehouden wordt. Dit is voorwaar geen gemakkelijke opgave, ook in het verleden is hier meerdere malen getracht een oplossing voor te vinden. Het spreekt welhaast vanzelf, dat er nog geen pasklare oplossing gevonden is. Enkele leden van de kerkeraad en van de Commissie van Beheer zullen dit nog eens met elkaar doorspreken en daarna zal dit punt weer op de kerkeraad komen.

Rest nog te vermelden, dat de kerkeraad en de C.v.B. zich binnenkort samen zullen beraden over een plan tot restauratie van kerk plus bijgebouwen. Er dreigen op verschillende punten grote kosten te zullen komen en de vraag is op welke wijze dit het beste kan worden opgelost.

Wat is uw VISIE voor 1977?

Ruim 6 jaar Evangelische Omroep. Een jonge Omroep met een boodschap voor deze tijd, een tijd waarop massa-communicatiemiddelen zoals radio en T.V. steeds sterker hun 'opinions' en invloed uitoefenen.

De leden van de E.O. dragen eraan bij om meer mensen met het Evangelie te bereiken.

Doe mee

Zet ook uw schouders onder dit Evangelische werk. Het gaat er niet om of u alle programma's even mooi vindt, maar of u er persoonlijk achter staat dat de boodschap van het Evangelie via radio en T.V. aan miljoenen mensen wordt uitgedragen.

Als dit ook uw visie is, vul dan onderstaande coupon in, dan ontvangt u een jaar lang **onze VISIE**, het programmabladd van de E.O.

Coupon

Doe mee en vul deze coupon in

☐ Abonnee op het programmabladd 'VISIE' (voor f 9.— per kwartaal) ik betaal:

☐ per jaar ☐ per half jaar ☐ per kwartaal

☐ Contribuant voor f 10.— per jaar (zonder programmabladd) (aankruisen wat u wenst)

Naam en voorletters:

Adres:

Woonplaats:

Voor betaling ontvangt u van de E.O. te Hilversum een acceptgirokaart.

Opzenden in open enveloppe aan: E.O., Antwoordnummer 80, Hilversum (geen postzegel).

Dankbaar delen wij U mee, dat wij 26 november 1976, zo de Here wil, met onze ouders

Arie 't Hart

en

Helena 't Hart-Weltevrede

hun 40-jarig huwelijksfeest te vierden.

Gelegenheid tot feliciteren op 26 november van 16.00-17.30 uur in „De Ark”, Rembrandtlaan 2, Maassluis.

Piet en Ada
Yvonne en Peter
Ben
Jaap
Arie
Vincent
Johan

Maassluis, Willem de Zwijgerstr. 28

Verschenen:

De Twee Messiassen

door drs H. de Jong

31 preken over het boek I Samuël.

Verkrijgbaar door overschrijving van f 17,50 op postgiro 1758749 van F. Kuiper te De Bilt onder verm.: Messiassen.

Directeursweduwe, midden veertig, slanke, jeugdige verschijning, zou graag in contact komen met

REPRESENTIEVE HEER,

om in een goed huwelijk de rest van hun leven door te brengen, van positief christelijke overtuiging, kinderen zijn geen bezwaar.

Brieven onder nr. 12-11 bur. Opbouw, Nootgedacht 3, Zeist.

Tijdens haar slaap nam de Heere tot Zich, onze lieve moeder en grootmoeder

Mientje Krol-Botma,
weduwe van Eelke Krol.

Zij is 85 jaar geworden.

*O God, Gij zijt mijn Steun,
Mijn Troost, mijn Hoop,
mijn Vader.
Ik stel geheel mijn lot
Gerust in Uwe Hand.
Breng mij langs Uwen weg
Het doel des levens nader,
En wees mijn trouwe Gids
Naar 't beter Vaderland.*

Amstelveen:

T. van der Werff-Krol
A. P. F. van der Werff

Apeldoorn:

Y. van Wijk-Krol
B. H. van Wijk

Baarn:

B. E. Krol
L. Krol-Kaspers

Leusden:

Y. J. Krol
J. H. Krol-Kaspers
en kleinkinderen

Leusden, 3 november 1976

Correspondentie-adres:
Drakenburgerweg 39, Baarn.

De begrafenis heeft zaterdag 6 november op „Rusthof“ te Amersfoort plaatsgevonden.

VERSCHEENEN :

I en II Samuël door Ds. C. Vonk

400 bladz. in fraaie stempelband met goudtitel. Prijs f 38,50 doch tot 31 december a.s. nog voor de intekenprijs van f 32,50. In de reeks „De Voorzeide Leer“ zijn nu over de H. Schrift de volgende delen uitgekomen:

Ds. C. VONK:

INLEIDING - GENESIS - EXODUS f 23,50
LEVITIKUS f 31,—
NUMERI - DEUTERONOMIUM f 36,50
JOZUA f 35,—
RICHTEREN f 35,—
I en II SAMUEL f 38,50 *)

*) Intekenprijs tot 31 dec. a.s. f 32,50.
In voorbereiding: I en II KONINGEN.

Ds. F. VAN DEURSEN:

PSALMEN I f 35,—
PSALMEN II f 35,—

„Dit groots opgezette werk is naar mijn mening echt reformatisch werk... een wonder, dat het aan ons geslacht geschenken is“. Ds. P. K. Keizer in „Tot vrijheid geroepen“.

Degenen, die alle over de H. Schrift verschenen delen willen aanschaffen kunnen ze direct ontvangen desgewenst tegen betaling van f 25,— per 3 maanden. Volledig prospectus op aanvraag.

Liebeek & Hooijmeijer b.v.

SINGEL 55 - BARENDRECHT
POSTREKENING 216828

Komt, verwondert u hier mensen, ziet, hoe dat u God bemint!

Dat is het thema van het EB-KERSTNUMMER 1976

Hebt u het al besteld?

Er ligt een proefnummer voor u klaar!

Wanneer u een nummer aanvraagt kunt u zelf zien dat...

... het een bijzonder móóí nummer is van niet minder dan 24 pagina's in koperdiepdruk, waarvan 12 in kleur.

Wanneer de EB ook voor u al jaren een vertrouwd begrip is, dan hoeven we alleen nog maar te vertellen dat...

... ook dit nummer weer een keur van goede artikelen, gedichten en fraaie illustraties biedt.

☆ de prijzen variëren van 75 cent (5 ex.) tot 20 cent (2500 ex.) per nummer

☆ géén aparte verzendkosten!

☆ mogelijkheid om plaatselijke gegevens gratis door ons te laten indrukken

☆ bestellingen vóór 1 december

P.S.: In 1975 had het Kerstnummer een oplage van meer dan een half miljoen (540.000 ex.!) en nóg kwamen we te kort... Bestelt u daarom wel op tijd? Bij het vertrouwde adres:

STICHTING ELISABETHBODE

Tuinstraat 1 — Postbus 100 — Lochem — Telefoon 0 5730 - 2770 ('s avonds 2526)

HEEFT U DE „HULP BIJ BIJBELSTUDIE“ OVER HET BOEK DANIEL

AL BESTELD ?

ZO NIET - HAAST U DAN - EEN HERDRUK KOMT ER NIET !

ZIE VOOR WIJZE VAN BESTELLING EEN DER LAASTE NUMMERS
VAN „OPBOUW“

**STICHTING
VERENIGDE
UITVAARTFONDSEN
IN NEDERLAND**

ONZE STICHTING MAAKT GEEN WINST

Ze is een Stichting, welke de gemeenschap wil dienen en het algemeen belang bij haar maatschappelijk streven als uitgangspunt neemt.

Een zestig jaar ervaring stelt haar in staat u een compleet pakket verzekeringen aan te bieden, met als sterkste troef haar lage premies, die gedurende de gehele looptijd onveranderd blijven.

Tevens verzorgt zij begrafenissen (ook voor niet verzekerden).

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot haar kantoor Enschede, Haaksbergerstraat 231 hoek Getfertsingel, telefoon 053-31 95 35 - 32 36 93.

Kantooruren 8.30-12.30 - 13.30-17.00 uur.

Redactieleden

Drs H. de Jong
Mr. dr J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds E. R. Postma
Ds H. Smit

Adres van de Redactie

K. Muller
H. Pootlaan 242,
Alkmaar
Telefoon 072-16767

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen“,
Nooitgedacht 3, Zeist
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 30,— per jaar of
f 16,— per half jaar.
Buitenland f 40,— p.j.
of f 57,50 p. luchtpost

Giro 40 49 45

Geref. Persvereniging „Opbouw“

Abonnementenadministratie
Merelshoven 273
Capelle aan den IJssel
Tel. 010 - 50.41.78

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen: uiterlijk tot 15 november.